

KTS 2014 Kirkko myrskyn silmässä

Ti 25.2. @ 13.45–15 KANAVATYÖSKENTELEY:

KIRKKO JA RAAMATTU PJ. PROF. LAURI THURÉN

Kirkon ja Raamatun suhde on monen mielestä jännitteinen. Mistä on kyse, mitä pitäisi tehdä? Yliopiston ja kirkon rajapinnalle sijoittuva foorumi mahdollistaa aiheen rennon ja syvällisen pohdinnan. Kanavassa on paneelikeskustelu, joka käynnistyy puheenjohtajan ja asiantuntijoiden alustuksilla. Myös yleisökommentit ja -kysymykset ovat tervetulleita.

Kanavan asiantuntijat:

Puheenjohtaja: professori Lauri Thurén
Hiippakuntadekaani, TT Sakari Häkkinen
Kirkkoherra, TT Sammeli Juntunen
Lähetyshiippakunnan dekaani, TM Juhana Pohjola

Vanhan sanonnan mukaan maalla ollaan viisaita kun merellä on hätä. Tervetuloa pohtimaan yhdessä tämän symposiumin ehkä keskeisintä aihetta, kirkon ja Raamatun myrskyisää suhdetta. Ajatus on, että tämä symposium tarjoaa astetta suojaisamman poukaman, jossa voidaan tuulettaa erilaisia näkemyksiä ja perusteluita. Yliopistolla kun ei olla Raamatun suhteen myrskyn silmässä. Ainakaan juuri nyt.

Olemme saaneet tänne huipputasoisen keskustelijoin, joilla on varmasti tuoreita ja ajatuksia herättäviä näkökulmia tähän tärkeään aiheeseen. Pahoittelen heti alkuun paneelimme miehekästä kokoonpanoa; vahva naisnäkökulma olisi ollut juuri tässä paneelissa enemmän kuin tarpeen. Valitettavasti sinnikkäät yritykset eivät tällä kertaa tuottaneet tulosta. Mutta näillä mennään.

Kirkkojärjestyksen 1 § vaikuttaa selkeältä: *Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä kristillistä uskoa, joka perustuu Jumalan pyhään sanaan, Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin ja apostolisiin kirjoihin... Kirkko pitää korkeimpana ohjeenaan sitä tunnustuskirjojen periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan.*

Kirkollinen keskustelu julkisuudessa luo kuitenkin vaikutelman, että tämä pykälä on perin kiusallinen kivi kirkon kengässä.

Kirkkojärjestyksen teksti lienee aikoinaan tarkoittanut etenkin dogmatiikan keskeisiä asioita, kuten miten ihminen tulee vanhurskaaksi Jumalan edessä. Nykyään tästä teemasta ei mediassa kauheasti taiteta peistä. Sen sijaan esillä ovat kirkon ydinsanomien kannalta vähemmän olennaiset seikat, jotka ovat saaneet suuren symboliarvon – ikään kuin kirkko ei muusta olisi kiinnostunutkaan.

Takavuosien avokummikiista on jo hiipunut, mutta miksi esimerkiksi parisuhteen laillistamiseen, naisen pappiskelpoisuuteen tai aborttiin liittyvät kysymykset eivät ota laantuakseen? Vaikka niitä ei mainita katekismuksessa tai tunnustuskirjoissa, ja Raamattukin ottaa niihin kantaa korkeintaan välillisesti ja ohimennen, jonkin muun asian yhteydessä.

Siksi että näiden kysymysten parissa törmätään tuohon kirkkolain ja -järjestyksen ensimmäiseen ja tärkeimpään pykälään. Monissa yhteiskunnallisesti kiinnostavissa

kysymyksissä moni kirkossamme nimenomaan ei haluaisi pitää Raamatua korkeimpana ohjeenaan. Sillä useimmissa mainitsemistani esimerkeissä on vaikea keksiä, miten Raamatun kirjoittaja voisi sanoa kantaansa vielä yksiselitteisemmin. Nyt vain nähdään että aika on ajanut Raamatun ohi.

Jos näin ollaan valmiita ajattelemaan, pitäisi olla rehellisiä kautta linjan. Ennen muuta silloin tulisi tuo kirkkolain ja -järjestyksen ensimmäinen pykälä muokata sananmukaisesti uuteen uskoon. Tällä puolestaan olisi aika rajuja seurauksia, kun ajatellaan, että mainittujen pykälien ja niiden taustalla olevien tunnustuskirjojen alkuperäinen tarkoitus on suojella kristillisen uskon peruspilaria, sitä miten ihminen pelastuu. Jos Raamatulta viedään kirkossa arvovalta, tulisi sanoa selkeästi, mille perustalle kirkon oppi ja usko silloin rakentuu.

Kun kirkossa puhutaan Raamatusta, puhutaan siis aina ydinasiasta, olipa ajankohtainen esimerkki mikä tahansa. Mutta kyllä Raamattu puhuttaa myös sen itsensä kannalta olennaisissa asioissa.

Välillä myrsky on puhaltanut akateemisissa piireissä kirkkoakin voimakkaammin. Raamatun ja tieteen suhde on yhtä lailla jännitteinen, ja tämä heijastuu suoraan myös kirkkoon. Takavuosina toisteltiin, että tutkijat repivät Raamatua, vievät opiskelijoiden uskon tai pyrkivät osoittamaan Raamatun vääräksi. Osittain samat kysymykset ovat esillä vieläkin. Keskustelu vaikkapa luomisesta ja Raamatun historiallisesta luotettavuudesta on yhä vilkasta. Jos Raamattu on sattumanvaraisesti syntynyt juutalaistyyppisiä uskonnollisia kokemuksia heijastava, sisäisesti hajanainen ja epäluotettava kirjoituskokoelma, miksi "kaikkea oppia kirkossa" pitäisi tutkia ja arvioida sen mukaan?

En jaksa uskoa, että kirkossa tai yliopistollakaan olisi isoa pahisten joukkoa, joka erityisesti pyrkisi tuhoamaan Raamatun arvovaltaa. Ylipäätään toisten kova arvostelu ei auta eteenpäin, parempi olisi puhua itse asioista. Kyllä tavallinen pastori ja piispa haluavat perustaa uskonsa ja opetuksensa Raamattuun. Juuri siksi he joutuvat painimaan siihen liittyvien kysymysten kanssa ja etsimään jostakin keinoja saavuttaa *modus vivendi*: Miten toimia kirkossa ja yhteiskunnassa uskottavasti ja samalla Raamatun pohjalta?

Tarjolla monenmoista ratkaisua. Osa on älyllisesti epärehellisiä, tai puhutaan vasten parempaa tietoa. Jos UT:n ohjeita mitätöidään sillä perusteella, ettei kaikkia Mooseksen lain käskyjäkään noudateta, on jäänyt huomaamatta että UT:n mukaan Mooses nimenomaan ei koske kristittyjä – toisin kuin apostolien ohjeet. Jos Paavalin näkemyksiä tuunataan nykyaikaan poliittisesti korrekteiksi, on selvää ettei ukko itse sellaista hyväksyisi. Ajatus siitä, että Raamatusta ohjeellista on vain se mikä liittyy pelastuskysymykseen, on erityisen keho. UT ei sano montakaan kertaa suoraan miten ihminen pelastuu, mutta ainakin näin: "Nainen pelastuu lasten synnyttämisen kautta" (1 Tim 1:14). Tämäkö siis ainakin pitäisi säilyttää ohjeellisena, vaikka muusta luovuttaisiin?

Toisaalta moni ongelma syntyy siitä, että Raamatua luetaan väärin: ei kysytä mitä teksti – esimerkiksi luomiskertomus – alkujaan tarkoitti, vaan otetaan jokin myöhempi tulkinta itsestäänselvyytenä. Sama koskee myös juuri mainittua Timoteuskirjeen kohtaa. Vastaavasti keskustelu Raamatun "luotettavuudesta" on kopioitu toissavuosisadan historiantutkimuksen piiristä; nykyaikainen historiantutkimus hihtää jo eri latuja.

Erilaiset punaiset langat ja raamattunäkemykset ovat mielestäni huuhaata. Ensin päätetään mikä Raamatussa on olennaista ja sitten etsitään sieltä tukea omille näkemyksille. Jos Raamattu on kirkkojärjestyksen mukaan "Jumalan pyhä sana", niin kaipa Jumalalle tulisi silloin antaa suunvuoro ilman ennakkosensuuria?

Voidaan myös kysyä, onko kirkko koskaan ollut kovin raamatullinen. Tätä pitäisi kokeilla empiirisesti. Pantaisiin joukko kristinuskoa täysin tuntemattomia ihmisiä lukemaan Uutta testamenttia. Sitten he saisivat kuvailla, millainen uskonoppi sieltä nousee. Tulos voisi yllättää.

Perusongelmamme säilyy. Kirkon käytännön opetus ja Raamattu ovat aika kaukana toisistaan, vaikka kirkko on sitoutunut Raamattuun. Mikä olisi rehellinen ja mielekäs tapa ratkaista tämä jännite? Ettei vain jättää koko ongelma ja poistua kirkosta takavasemmalle tai -oikealle?

Meillä on tänään joukko keskustelijoita, jotka eivät ole poistuneet. Heitä ei voi syyttää epäraamatullisuudesta, niin paljon he ovat sitä lukeneet ja siitä kirjoittaneet. He tietävät paljon Raamatusta, eivät ummista silmiään sen ongelmille, ja silti ovat tietoisesti ja näkyvästi Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäseniä. Oiva joukko luotseja kirkkolaivalle, kun se on ajautunut Raamatun suhteen myrskyn silmään.

Aloitetaan asiantuntijakierroksella, jossa jokainen voi pohtia kirkkoa ja Raamattua omasta tulokulmastaan.

- - -

Parhaita keinoja Raamatun äärellä on lukea sitä itse. Monet kiistat aiheutuvat siitä, että pelataan mielikuvilla eikä lueta Raamattua tarkasti. Teologit voisivat toimia valmentajina, jotka innostavat ihmisiä lukemaan Raamattua ennakkoluulottomasti ja omin päin. Raamattukeskustelussa on iso askel eteenpäin, jos voidaan puhua yhteiseltä pohjalta – siitä mitä Raamattuun on kirjoitettu. Miten tämä voisi toteutua?

Asiantuntemusta kirkossa ja pappien parissa kyllä riittää. Suuri osa teologian opetuksesta tähtää siihen, että papit osaisivat pitää saarnoja ja opetusta Raamatun pohjalta. Eksegetiikka opettaa Raamatun alkukieliä, historiaa ja tulkintaa. Systematiikka kertoo miten näistä muovautuu kirkon oppia. Käytännöllinen teologia opettaa kertomaan sen ihmisille. Teologeilla on siis paljon tietoa ja osaamista Raamatun suhteen, kunhan sitä vain jaksetaan tuoda esiin seurakunnissa.

Kysyn, miten tämä voisi toteutua käytännössä? Ymmärretäänkö kirkossa, että hartauksien ohella asiallinen tieto Raamatusta kiinnostaa aikuisia ihmisiä; sen jakamiseen tulisi panostaa? Miten tähän kiinnostukseen voisi käytännössä vastata? Voiko pappien työnkuvaa hitusen säätää, niin että toimitusten, rippikoulujen ja saarnojen rinnalla myös raamattuluennoille syntyisi tilaa?

Kaikkia ongelmia tämä ei toki ratkaise. Suurinta kysymystä ei koulutus ratkaise, sillä se on uskonasia: Puhuuko Jumala ihmisille Raamatun kautta, vai puhuvatko ihmiset Raamatun kautta Jumalasta toisilleen? Vai molempia? Ehkä seminaari tuo näihin asioihin lisää valoa.